

VERSLAG HOUDENDE EEN LIJST VAN VRAGEN

De vaste commissie voor Defensie heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Defensie over de Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Defensie (X) voor het jaar 2020 (Kamerstuk 35 300X, nr. 1).

De voorzitter van de commissie,
Aukje de Vries

De griffier van de commissie,
De Lange

Nr	Vraag
1	Kunt u reeds aangeven hoe u uitvoering gaat geven aan de prioriteiten «vuurkracht op land» en «vuurkracht op zee», zoals benoemd in het Nationaal Plan?
2	Is de verwachting dat de ex ante onderuitputting van € 1,5 miljard die het CPB in de MEV veronderstelt (Macro Economische Verkenning 2020, p. 53, bijlage bij Kamerstuk 35 300, nr. 2) ook voor een deel bij Defensie zal optreden? Zo ja, hoeveel verwachte onderuitputting betreft dit?
3	Kunt u een overzicht geven van het totale aantal (openstaande) vacatures?
4	Kan de Minister een overzicht geven van de hoogte van het gemiddelde salaris? Wat verdient een starter binnen de verschillende krijgsmachtonderdelen? Kan de Minister toelichten hoe hoog het salaris is in vergelijking met het marktgemiddelde voor mensen met vergelijkbare opleidingen?
5	Kunt u een overzicht bieden van het aantal burn-outs die afgelopen jaar of jaren zijn gemeld? Wordt er bijgehouden wanneer personen zich melden met stressklachten? Zo ja, kunt u een overzicht bieden hiervan?
6	Is er inzicht in het aantal personen dat overweegt over te stappen naar een andere sector? Zo ja, kunt u dit inzicht delen?
7	Kunt u een overzicht geven van het aantal FTE's en personen die werkzaam zijn (geweest) gedurende de periode 2017–2021?
8	Hoe verhoudt de opmerking «Nederland start dit jaar met het vieren dat we 75 jaar geleden zijn bevrijd van geweld, onderdrukking en terreur» zich met het feit dat Nederlanders dagelijks slachtoffers worden van terreur en islamitisch geweld?
9	Hoe verhoudt de opmerking «Nederland start dit jaar met het vieren dat we 75 jaar geleden zijn bevrijd van geweld, onderdrukking en terreur» zich met het feit dat zes op de tien Nederlanders vinden dat zij in een narcostaat leven?
10	Kunt u begrijpen dat de opmerking «Nederland start dit jaar met het vieren dat we 75 jaar geleden zijn bevrijd van geweld, onderdrukking en terreur» uitermate kwetsend is voor de slachtoffers van eerder vermeld islamistisch geweld en terreur (zoals bijv. de verschrikkelijke terreurdaden en verkrachtingsgolven) en drugsgeweld (zoals bijv. de vergismoordena)?
11	Hoe verhoudt de opmerking «Nederland staat er goed voor. Economisch gaat het ons voor de wind, Nederlanders zijn gelukkiger dan ooit en we leven in een van de meest vrije landen ter wereld. (...) 2045; het jaar waarin wij 100 jaar vrijheid vieren» zich met het feit dat in Nederland homo's die hand in hand over straat lopen uitgescholden, bespuugd of mishandeld worden?
12	Hoe verhoudt de opmerking «Nederland staat er goed voor. Economisch gaat het ons voor de wind, Nederlanders zijn gelukkiger dan ooit en we leven in een van de meest vrije landen ter wereld. (...) 2045; het jaar waarin wij 100 jaar vrijheid vieren» zich met het feit dat meisjes en jongens op islamitische basisscholen in Nederland leren dat ze elkaar niet mogen aankijken, geen «kleding van ongelovigen» mogen dragen en dat ze leren dat Allah homoseksualiteit verafschuwt?
13	Kunt u aangeven hoe de opmerking «De veranderde veiligheidsomgeving leidt tot een groter beroep op Defensie in binnen- en buitenland» zich verhoudt met het nalaten om de krijgsmacht actief in te zetten bij grensbewaking en drugsbestrijding? Zo nee, waarom niet?

Nr	Vraag
14	Kunt u aangeven hoeveel geld begroot is voor het ondersteunen van islamitische landen, terroristen en overige milities? Kunt u ook aangeven hoeveel kosten de afgelopen tien jaar verband houden met deze geldverspilling? Kunt u daarbij ook aangeven wie deze ontvangers zijn, waaruit de ondersteuning bestaat en welke bedragen hiermee zijn gemoeid? Zo nee, waarom niet?
15	Deelt u de mening dat de begroting te weinig rekening houdt met de gevaren van islamisering? Zo nee, waarom niet?
16	Herinnert u zich de gewijzigde motie van de leden Agema en Popken (Kamerstuk 34 775 X, nr. 35) en de gewijzigde motie van het lid Hernandez (Kamerstuk 33 000 X, nr. 54) inzake de afschafing van de Regeling faciliteiten Turkse dienstplicht defensie-ambtenaren? Kunt u aangeven waarom u de eerste motie als afgedaan beschouwt, terwijl uit Kamerstukken blijkt dat u Turkse dienstplicht nog steeds afkoopt? Waarom bevat de begroting leugens? Vindt u dat acceptabel? Zo nee, waarom niet? Zo ja, waarom wel?
17	Herinnert u zich uw antwoord op vraag 16 en 20 van de lijst van vragen en antwoorden over de Jaarrapportage 2019 Visitatiecommissie Defensie en Veiligheid (Kamerstuk 34 919, nr. 41), waarin u stelt dat Defensie aan centrales van overheidspersoneel heeft voorgesteld om de afkoop van Turkse dienstplicht af te schaffen? Kunt u gegevens openbaar maken, waaruit blijkt dat u aan centrales van overheidspersoneel deze vraag hebt gesteld (zoals bijv. brieven, e-mails en notulen)? Kunt u ook aangeven of de centrales van overheidspersoneel hebben ingestemd met dit voorstel? Zo nee, waarom niet?
18	Kunt u aangeven waarom u wel instemming verlangt van vakbonden om de afkoop van Turkse dienstplicht te beëindigen, maar geen instemming verlangt bij het omvormen van de krijgsmacht tot een flexibel Europees vreemdelingenlegioen? Zo nee, waarom niet?
19	Kunt u aangeven hoeveel geld begroot is voor de afkoop van Turkse dienstplicht? Zo nee, waarom niet?
20	Kunt u aangeven hoeveel geld gemoeid is met de afkoop van Turkse dienstplicht sinds de inwerkingtreding van de Regeling faciliteiten Turkse dienstplicht defensie-ambtenaren? Zo nee, waarom niet?
21	Kunt u aangeven hoeveel problemen (bijv. fraude en aflossingsproblemen) verband houden met de afkoop van Turkse dienstplicht? Kunt u ook aangeven waaruit deze problemen bestaan, welke bedragen hiermee gemoeid zijn en welke stappen zijn genomen? Zo nee, waarom niet?
22	Kunt u aangeven of Defensie voorziet in soortgelijke faciliteiten als de afkoop van Turkse dienstplicht? Kunt u ook aangeven waaruit deze faciliteiten bestaan en welke bedragen hiermee zijn gemoeid sinds de totstandkoming van deze faciliteiten? Zo nee, waarom niet?
23	Kunt u aangeven hoe de afkoop van Turkse dienstplicht zich verhoudt met het feit dat militairen, defensieslachtoffers en veteranen voor iedere Euro jarenlang moeten onderhandelen en procederen? Zo nee, waarom niet?
24	Welke kosten heeft Defensie in 2018 en 2019 gemaakt ten behoeve van (leden van) het Koninklijk Huis? Welk bedrag is hiervoor precies gereserveerd in de begroting van 2020?

- Nr**   **Vraag**
- 25   Herinnert u zich nog de vele vragen van het lid Popken om inzage te geven in de kosten van Europese defensiesamenwerking en gezondheidsgevaren? Kunt u aangeven waarom u wel de toezegging doet aan het lid Belhaj om onderzoek te verrichten naar de omvorming van onze krijgsmacht tot een vreemdelingenlegioen, maar weigert gehoor te geven aan de vragen van het lid Popken? Zo nee, waarom niet?
- 26   Vindt u het geen verspilling van ons defensiebudget dat u onderzoek gaat doen naar de omvorming van onze krijgsmacht tot een Europees vreemdelingenlegioen, nu de initiatiefnota van het lid Belhaj over een Europese krijgsmacht van en voor Europeanen (Kamerstuk 35 189, nr. 2) op geen enkele steun kan rekenen van het defensiepersoneel en de Kamer? Zo nee, waarom niet?
- 27   Kunt u aangeven hoe het onderzoek zich verhoudt met het verantwoord en doelmatig beheer van onderzoeksgelden? Deelt u de mening dat het onderzoek moet worden opgeschort, zolang de initiatiefnota van het lid Belhaj -dat als basis dient voor het onderzoek- uitpuilt in feitelijke onjuistheden, onduidelijkheden en gemis aan bronvermeldingen? Zo nee, waarom niet?
- 28   Kunt u aangeven hoeveel kosten verband houden met de toezegging om onderzoek te doen naar de omvorming van onze krijgsmacht tot een Europees vreemdelingenlegioen? Zo nee, waarom niet?
- 29   Kunt u aangeven of, en zo ja in welke mate, u de stellingen uit de initiatiefnota van het lid Belhaj dat Poetin, Trump en Xi Jinping vijanden van Nederland zijn omarmt? Kunt u begrijpen dat de oorlogszuchtige toon van de initiatiefnota in samenhang met uw enthousiaste bijdrage spanningen teweeg kan brengen die uitermate nadelig kunnen zijn voor Nederland? Zo nee, waarom niet?
- 30   Kunt u aangeven of u, net als het lid Belhaj, de barbaarse islamitische invasie niet schaart onder «(hybride) dreigingen van (niet-) statelijke actoren»? Zo ja, hoe verhoudt zich dit met het feit dat Nederlanders dagelijks slachtoffer zijn van islamitisch geweld? Zo nee, waarom niet?
- 31   Kunt u aangeven of u, net als het lid Belhaj, Saudi-Arabië en Iran niet schaart onder «geostrategische assertiviteit»? Zo ja, hoe verhoudt zich dit met het feit dat deze schurkenstaten massaal het salafisme promoten in Europese landen en gezamenlijk Israël van de kaart willen blazen? Zo nee, waarom niet?
- 32   De begroting vermeldt «Wij willen een stevige verankering in de samenleving». Hoe wilt u dit doel in eigen land bereiken, nu u onze manschappen stuurt naar belastingparadijzen voor criminelen (zoals bijv. de Bahama's) en landen die vrouwenbesnijdenis en onderdrukking van andersdenkenden openlijk omarmen? Kunt u ook aangeven hoe deze missies zich verhouden met de Nederlandse normen en waarden? Zo nee, waarom niet?
- 33   Kunt u aangeven hoeveel geld begroot is voor Europese defensiesamenwerking (zoals bijv. PESCO) en het Europees Interventie Initiatief (EI2)? Kunt u daarbij ook aangeven hoeveel kosten de afgelopen tien jaar verband houden met Europese defensiesamenwerking? Kunt u dit aangeven per Europees defensiesamenwerkingsverband? Zo nee, waarom niet?

- Nr**   **Vraag**
- 34   Bent u ermee bekend dat Europese defensiesamenwerkingsverbanden voorzien in de mogelijkheid tot kostenverhaal (zoals bijv. art. 8 besluit 2017/2315 van de Raad van Ministers inzake de instelling van PESCO)? Kunt u aangeven of, en zo ja hoe vaak, u van deze mogelijkheid gebruik hebt gemaakt? Kunt u ook aangeven waaruit het kostenverhaal bestaat, welke bedragen hiermee gemoeid zijn en welke stappen zijn genomen (bijv. in het geval dat een kostenverhaalverzoek niet wordt gehonoreerd)? Zo nee, waarom niet?
- 35   Kunt u per Europees defensiesamenwerkingsverband aangeven of, en zo ja in welke mate, kostenverhaal mogelijkheden bestaan (zoals het eerder genoemde artikel 8)? Kunt u daarbij ook de juridische grondslag aangeven? Zo nee, waarom niet?
- 36   Kunt u aangeven of Defensie samenwerkt en/of contacten onderhoudt met (rechts)personen en overige entiteiten die pleiten voor Europese defensiesamenwerking (zoals bijv. lobbyisten)? Kunt u ook aangeven wie deze (rechts)personen en entiteiten zijn, waaruit de samenwerking en/of contact bestaat, welke kosten (zoals bijv. donaties en subsidies) hiermee gemoeid zijn en welke stappen zijn genomen? Zo nee, waarom niet?
- 37   De begroting vermeldt een diagram over de ontwikkeling van Defensie-uitgaven als percentage van het bbp van alle NAVO landen. Kunt u aangeven hoe het mogelijk is dat de grootste ontvangers van EU gelden (zoals bijv. Polen) voldoen aan de NAVO-norm en de grootste betalers van EU-gelden (zoals bijv. Nederland en Duitsland) niet voldoen aan deze norm? Bewijst dit dat het lidmaatschap van de Europese Unie ertoe heeft geleid dat ons defensiebeleid naar de gallemiezen is gegaan? Zo nee, waarom niet?
- 38   Kunt u per missie aangeven wat de huidige stand van zaken is, waaronder mede begrepen doch daartoe niet beperkt: zijn de doelstellingen wel of niet behaald, zijn de doelstellingen bijgesteld, welke problemen (bijv. spijbelende Malinese cursisten) zijn er en welke financiële gevolgen heeft dit? Kunt u ook een chronologisch overzicht geven van alle verrichten activiteiten per missie? Kunt u ook aangeven hoe u de huidige stand van zaken beoordeelt? Zo nee, waarom niet?
- 39   Kunt u uitrekenen hoeveel geld defensieslachtoffers zouden krijgen indien het geld dat gemoeid is met Europese defensiesamenwerking, diversiteits- en klimaatysterie, JSF-toestellen en het tweede regeringsvliegtuig (ter waarden van € 100 miljoen) verdeeld werd onder defensieslachtoffers? Kunt u ook uitrekenen hoeveel veteranenhuizen opgehouden konden worden met alleen al € 100 miljoen? Zo nee, waarom niet?
- 40   Kunt u aangeven hoe de opmerking «Net als ieder ander bedrijf in Nederland streven wij naar een zo veilig mogelijke werkomgeving waarin onze medewerkers professioneel kunnen werken» zich verhoudt met het feit dat de verantwoordelijken van de defensiepuienhopen (chroom-6, PX10, burnpits, hitteletsels en vreselijke gewelds-en misbruikincidenten) niet bestraft zijn, noch uit de organisatie zijn gegooid? Zo nee, waarom niet?
- 41   Kunt u aangeven hoe de opmerking «We kunnen samen weer vooruitkijken» zich verhoudt met het groot aantal defensieslachtoffers die overleden zijn of ziek zijn geworden door onveilige arbeidsomstandigheden en slecht materiaal? Kunt u aangeven waar de slachtoffers en hun nabestaanden naar uit kunnen kijken? Zo nee, waarom niet?

- Nr**   **Vraag**
- 42   Kunt u aangeven hoe de bijzondere zorgplicht voor veteranen zich verhoudt met de algemene beginselen van behoorlijk bestuur? Deelt u de mening dat de bijzondere zorgplicht voor veteranen voor alle bestuursorganen geldt, en wel op een wijze die verder rijkt dan het dienstbaarheidsbeginsel en de normen die gelden voor een correcte bejegening van burgers?
- 43   Verstaat u onder de bijzondere zorgplicht voor veteranen ook dat u handhavend gaat optreden tegen gemeentebesturen die geen waardering en zorg laten blijken voor veteranen (zoals bijv. PvdA-gemeentes die liever een Timmermansmonument zien dan een veteranenhuis en vluchtelingen voorrang verlenen bij sociale huur in plaats van dakloze veteranen)? Zo nee, waarom niet?
- 44   Herinnert u zich nog de hartverscheurende verhalen uit het neoliberale tijdperk van Obama waarin het Amerikaans leger werkte met flexibele contracten en militairen na trouwe dienst overgelaten werden aan de bedelstaf? Kunt u aangeven hoe een adaptieve krijgsmacht zich verhoudt met de roep tot meer rechtszekerheid van militairen? Deelt u de mening dat de flexibele contracten zorgen voor een verdere uitholling van de bijzondere rechtspositie van militairen, dat van oudsher gekenmerkt wordt door een hoge mate van rechtszekerheid? Kunt u aangeven wat de militair kan verwachten nadat zijn flexibel contract is opgezegd, nu Defensie niet uitblinkt in (her)scholingsmogelijkheden en de Participatiewetgeving geen rekening houdt met militairen? Zo nee, waarom niet?
- 45   Herinnert u zich nog de parlementaire behandeling van het Wetsvoorstel normalisering rechtspositie ambtenaren, waarin werd afgesproken dat de rechtspositie van militairen te bijzonder is voor normalisatie? Kunt u aangeven waarom u rechtspositionele kwesties van militairen telkens belicht vanuit een civiel arbeidsrechtelijke insteek (bijv. aanstellingen worden contracten genoemd, het rechtspositiereglement een CAO, tuchtvergrijpen worden afgedaan als integriteitsschendingen en bevelen en dienstvoorschriften zijn ingeruild voor vage beleidsregels)? Is er soms sprake van een verkapte vorm van normalisatie? Zo nee, waarom niet?
- 46   Kunt u aangeven hoeveel geld is begroot voor klimaatverbetering, milieu en duurzaamheid? Kunt u daarbij ook aangeven hoeveel kosten de afgelopen vijf jaar verband houden met dit onderwerp? Zo nee, waarom niet?
- 47   Herinnert u zich nog de aanschaf van de zonneauto Lightyear One, waarover het lid Popken al maanden wacht op beantwoording van haar schriftelijke vragen? Kunt u aangeven hoeveel geld Defensie voor soortgelijke projecten heeft begroot? Kunt u ook aangeven hoeveel kosten de afgelopen vijf jaar verband houden met soortgelijke projecten? Zo nee, waarom niet?
- 48   Kunt u aangeven of Defensie samenwerkt en/of contacten onderhoudt met (rechts)personen en overige entiteiten in verband met klimaatverbetering (zoals bijv. lobbyisten, milieuactivisten)? Kunt u ook aangeven wie deze (rechts)personen en entiteiten zijn, waaruit de samenwerking en/of contact bestaat, welke kosten (zoals bijv. donaties en subsidies) hiermee gemoeid zijn en welke stappen zijn genomen? Zo nee, waarom niet?
- 49   Welk bedrag aan uitgaven op de begroting van de Minister van Buitenlandse Zaken wordt meegenomen in de berekening van de uitgaven aan Defensie als percentage van het BBP in 2020?

- Nr Vraag**
- 50 Hoe kan het verschil tussen het percentage van 1,35% van het BBP dat Defensie hanteert, en het percentage van 1,1% van het BBP dat is opgenomen in de Macro Economische Verkenning (MEV) van het CPB worden verklaard?
- 51 Is de verwachting dat de ex ante onderuitputting van € 1,5 miljard die het CPB in de MEV veronderstelt ook voor een deel bij Defensie zal optreden? Zo ja, hoeveel verwachte onderuitputting betreft dit?
- 52 Welke resultaten heeft de in de Defensienota aangekondigde conflictpreventie-eenheid opgeleverd sinds de beantwoording van de feitelijke vragen over de begroting over het jaar 2019?
- 53 Welke toelagen zijn er op dit moment (en voor welk personeel)? Kunt u een overzicht van de beschikbare toelagen verschaffen?
- 54 Kunt u de gereedheid van het defensieapparaat uitdrukken in een percentage, m.a.w. voor welk percentage is het defensieapparaat inmiddels gereed gesteld?
- 55 Kennen de aan Nederland geleverde F35's ook het probleem met het boordkanon? Wordt hier speciaal op gelet?
- 56 Zijn de MALE UAV al geleverd en in gebruik genomen? Zo niet, wanneer verwacht u dat dat wel het geval is?
- 57 De huidige investeringen binnen de Koninklijke Marine zijn vooral gericht op vervanging van ouder materieel. Gelet op de intentie om de defensie-uitgaven te laten groeien in de richting van de NAVO-norm, en mede gelet op de toenemende dreiging langs de voor Nederland belangrijkste handelsroutes (onder meer Golf-regio, Chinese Zee): wat is uw visie op de toekomst en omvang van de Koninklijke Marine op langere termijn? Ontwikkelt u een visie voor de Koninklijke Marine op de langere termijn?
- 58 In het bericht <https://www.energievoorzet.nl/defensie-gaat-op-tegenkoers> valt te lezen dat Defensie rondom de Operationele Energie Strategie (OES) haar oorspronkelijke doelstellingen voor 2030 niet meer handhaaft, en slechts kijkt naar de doelstellingen voor 2050. Dit blijkt ook uit de «Defensie Energie en Omgeving Strategie» van 27 september 2019. Waarom worden de doelstellingen voor 2030 uit de OES niet meer opgenomen en slechts de doelstellingen voor 2050 genoemd? Zijn de OES doelstellingen voor 2030 vervallen? In hoeverre strookt dit met de mede door Defensie ondertekende «Greendeal» met de brede Maritieme sector? Defensie en I&W als scheepseigenaars (Koninklijke Marine, Rijksrederij) zeiden in de Greendeal toe een actieve rol te gaan vervullen in de toepassing van beschikbare duurzame maritieme oplossingen, alsmede in onderzoek en ontwikkeling. Hoe vult Defensie deze rol concreet in met de maritieme sector en kennisinstellingen? Welke budgetten zijn daarvoor beschikbaar in 2020 en de jaren daarna? Waarom laat Defensie de doelstelling om in 2030 emissieloze schepen voor kustoperaties in dienst te hebben kennelijk varen, terwijl de Rijksrederij zich wel ten doel stelt minimaal een emissieloos schip in de vaart te hebben?
- 59 Wat is het totaal bedrag dat aan R&D en innovatie wordt besteed binnen investeringsprojecten in 2019?
- 60 Welk bedrag is in de begroting van 2020 gereserveerd voor R&D en innovatie?
- 61 Welk bedrag is in 2019 begroot en besteed aan de uitvoering van het beleidsplan diversiteit en inclusiviteit?
- 62 Hoe verhouden zich de inzetbaarheidsdoelstellingen bij de krijgsmachtdelen, waarbij slechts een klein deel van de beschikbare eenheden operationeel gereed gesteld hoeven te zijn, met inzet in het kader van de eerste hoofdtaak?

- Nr**   **Vraag**
- 63   De Algemene Rekenkamer (AR) constateert in haar reactie op de ontwerpbegroting 2020 dat er op diverse deelgebieden van de bedrijfsvoering problemen liggen. Dit betreffen onder andere problemen ten aanzien van een gebrek aan personeel en de vertraging rondom de vernieuwing van de IT-infrastructuur. Ook stelt de AR dat de werking van de verwervingsketen onvoldoende is. Kunt u toelichten in hoeverre deze constatering invloed hebben op het effectief opdrachtgeverschap van Defensie?
- 64   Welk deel van de stijging van de defensieuitgaven als percentage van het BBP is het gevolg van de nieuwe berekeningswijze?
- 65   Sluit de nieuwe berekeningswijze van de defensieuitgaven als percentage van het BBP aan bij de wijze waarop de NAVO het percentage berekent? Met andere woorden: gaat de NAVO uit van hetzelfde percentage als dat wat aan de Kamer wordt gemeld?
- 66   Zijn er NAVO-landen die nog meer uitgaven (dan Nederland) meenemen bij het berekenen van hun uitgaven aan Defensie? Zo ja, welke?
- 67   Kunt u uiteenzetten hoe u van plan bent om de transparantie van het Ministerie van Defensie te vergroten? Bent u daarbij voornemens te participeren in de rijksbrede data-inventarisatie, waarbij u herhaaldelijk achterblijft bij het publiceren van open data? Zo ja, op welke wijze?
- 68   Op welke wijze gaat u gebruik maken van open data bij het opstellen van de begroting in 2021, in het licht van de aanbeveling van de AR die vraagt om het toekomstbestendiger maken van de begroting door het verbeteren van de informatiefunctie?
- 69   Op welke (luchtmacht)basis bent u voornemens de negen F-35 toestellen, die u extra wilt aanschaffen, te stationeren?
- 70   Bent u voornemens nog meer dan de negen extra F-35 toestellen aan te schaffen? Zo nee, waarom heeft u het dan over «het begin van een derde squadron»?
- 71   Worden de middelen, die beschikbaar zijn gesteld naar aanleiding van het nationaal plan NAVO en die zijn bestemd voor de IT-infrastructuur, ook gebruikt voor het programma Grensverleggende IT? Zo ja, welk deel?
- 72   Kunt u de zin «Dit groeipad om het fundament onder de NAVO samen met de andere partners te verstevigen, is vastgelegd in het nationaal plan, waarin wij laten zien hoe we de komende jaren tot 2024 de defensie-uitgaven in de richting van de 2% gaan bewegen» nader duiden? Hoe ziet dit «groeipad» (zonder financiële onderbouwing) eruit als op pagina 10 wordt geschreven dat Nederland in de periode 2019–2024 een daling laat zien in de ontwikkeling van het bbp-percentage, in tegenstelling tot veel andere Europese NAVO-lidstaten? Is hier sprake van een «krimppad»?
- 73   Kunt u de zinsnede «Daardoor kunnen we groeien naar een krijgsmacht die een fair share levert aan de NAVO doelstellingen» nader duiden? Wat bedoelt u met «fair share» als de bruto defensie-uitgaven, als percentage van het bbp, in 2024 een daling laten zien t.o.v. 2019?

Nr	Vraag
74	Sluit de nieuwe berekeningswijze van de defensieuitgaven als percentage van het BBP aan bij de wijze waarop de NAVO het percentage berekent? Met andere woorden: gaat de NAVO uit van hetzelfde percentage als dat wat aan de Kamer wordt gemeld? Kunt u daarbij ingaan op het Jaarverslag 2018, waarin gemeld werd dat de realisatie in 2018 op 1,17% BBP is uitgekomen, terwijl de NAVO, op basis van hetzelfde uitgavenniveau, een percentage van 1,21% vermeldt (https://www.nato.int/docu/pr/2019/PR-2019-069-eng.xlsx)? Kunt u daarbij ook ingaan op de realisatiecijfers (waarbij het dus niet ter zake doet dat Nederland zich op groeicijfers van het CPB baseert en de NAVO op die van IMF/OESO)?
75	Hoe kan het verschil worden verklaard tussen het percentage van 1,35% van het BBP dat Defensie hanteert in 2020, en het percentage van 1,1% van het BBP dat is opgenomen in de Macro Economische Verkenning 2020 van het CPB?
76	Hoe beoordeelt u de grafiek van de ontwikkeling van de Defensieuitgaven binnen de NAVO, waaruit blijkt dat Nederland op basis van de huidige ramingen en plannen in 2024 vrijwel onderaan bungelt in de ranglijst en dat er maar liefst 22 landen zullen zijn die méér aan Defensie uitgeven? Wat doet dit, wat doet het tekortschietende Nationaal Plan, met de reputatie van Nederland als bondgenoot?
77	Klopt het dat er volgens de huidige schattingen in 2019 binnen de NAVO zestien Europese bondgenoten zijn die een hoger percentage aan Defensie uitgeven dan Nederland (https://www.nato.int/docu/pr/2019/PR-2019-069-eng.xlsx) en dit volgens uw grafiek op blz. 11 maar liefst 22 zullen zijn? Wat vindt u van de verslechterende positie van Nederland en hoe valt dit binnen de NAVO?
78	Gaat de NAVO uit van het zelfde percentage van het BBP als dat wat aan de Kamer wordt gemeld?
79	Welke concrete acties gaat het kabinet nemen om te zoeken naar extra mogelijkheden die vanuit de industrie beschikbaar zijn om de operationele gereedheid te verhogen?
80	Op welk termijn moeten de «proeftuinen» leiden tot nieuwe aanstellingsmogelijkheden voor defensiepersoneel?
81	Wat wordt concreet bedoeld met «een nieuw en toekomstbestendig personeelsmodel»?
82	Kunt u aangeven binnen welke termijn het «nieuwe en toekomstbestendige personeelsmodel» beschikbaar moet zijn en wat de kosten daarvan zijn? Waar in de begroting 2020 en de meerjarenramingen, zijn budgetten gepland voor dit model?
83	Bent u bereid te erkennen dat met de doorontwikkeling van een modern en bij de tijds bezoldigingsstelsel en een daarbij horend nieuw loongebouw, in het kader van het markt/overheids conform maken van beloningen voor het defensiepersoneel, substantiële kosten gemoeid zijn?
84	Hoe worden de door u genoemde «proeftuinen» ingepast in het nieuwe loongebouw, dat in 2020 ingevuld moet worden, aangezien deze proeftuinen in 2020 nog lopen?
85	Welk bedrag hebt u gereserveerd voor «de inrichting van een nieuw loongebouw»?
86	Waarom wordt op blz. 17 de te verwachten B-brief van de grootste investering, de vervanging van de onderzeeboten, niet genoemd? Waarom duurt het uitkomen van de B-brief zo lang?
87	Waarom wordt onderaan pagina 17 / bovenaan pagina 18 de vervanging van de onderzeeboten niet genoemd?
88	Kunt u schematisch weergeven hoeveel per jaar van 2018 tot 2024 wordt uitgegeven aan de MIVD, inclusief het per deze begroting toegevoegde budget?

- Nr**   **Vraag**
- 89   Kunt u schematisch weergeven hoeveel per jaar van 2018 tot 2024 wordt uitgegeven aan het Defensie Cyber Commando (DCC), inclusief het per deze begroting toegevoegde budget?
- 90   Zijn de extra investeringen in het Defensie Cyber Commando en de MIVD onderdeel van een kabinetsbrede strategie? Hoe worden de investeringskeuzes afgestemd met de Minister van Justitie en Veiligheid en de Minister van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties, die respectievelijk over het NCSC en de AIVD gaan?
- 91   Zal het DCC enkel voor militaire operaties worden ingezet, gelet op uw stelling dat de uitbreiding van het Defensie Cyber Commando is bedoeld om in militaire operaties overwicht te krijgen en te behouden, of is het ook mogelijk (nu of op termijn) het DCC in te zetten voor de verdediging van de Nederlandse vitale infrastructuur, in actieve of preventieve zin?
- 92   Kunt u schematisch weergeven hoeveel geld er in de jaren 2018 tot en met 2024 precies wordt uitgegeven aan investeringen en instandhouding van het vastgoed van defensie?
- 93   Hoe hoog is de structurele investering die de komende twintig jaar gedaan moet worden om het defensievastgoed te laten voldoen aan alle vereisten, inclusief de verduurzamingsopgave van het Rijksvastgoedbedrijf (RVB) in het kader van de Klimaatwet? Hoeveel extra structureel en/of incidenteel geld is nodig bovenop het reeds vrijgemaakte?
- 94   Welke inspanningen verricht u om het tekort aan (munitie)voorraden op te lossen?
- 95   Hoeveel tijd en geld zal het aanvullen van de voorraden naar verwachting kosten?
- 96   Kunt u nader ingaan op de achterstand die bij het aanvullen van de voorraden nog in is te lopen? Kunt u (bij benadering) aangeven hoeveel tijd dit gaat kosten en welk bedrag hiermee gemoeid is?
- 97   Kunt u nader ingaan op de benodigde voorraden voor de eerste hoofdtaak en de actualisering van het Beleidskader Inzetvoorraden als «onderdeel van de lange lijnen naar de toekomst»? Is hier sprake van productiebeperkingen bij de leveranciers? Of is er onvoldoende budget? Of is de term «lange lijnen» een alternatieve bewoording van uitstel?
- 98   Waarom is het geen onderdeel van uw beleid ten aanzien van duurzaamheid en omgeving om zo snel als mogelijk een natuurvergunning aan te vragen voor het vliegen van straaljagers over het Waddengebied, zoals uw ambtsvoorgangers reeds hadden toegezegd?
- 99   Bedoelt u met de passage «afhankelijk van beschikbaar budget», dat er te weinig budget is voor het halen van de energiedoelstellingen door Defensie? Zo ja, wat is het tekort?
- 100   Welke doelstellingen heeft Defensie voor het jaar 2030 inzake Duurzaamheid?
- 101   Welke doelstellingen heeft Defensie voor het jaar 2050 inzake Duurzaamheid?
- 102   Wat is het doel van het Territoriaal Operatie Centrum (TOC) dat u aan het oprichten bent? Wat moet dit centrum concreet gaan doen en waarom?
- 103   Hoe is bij het beschikbaar stellen van Nederlandse eenheden in het kader van internationale samenwerking voor 2020 rekening gehouden met de defensie-brede behoefte aan tijd voor herstel?
- 104   Kunt u nader toelichten in welke zin Nederland «niet geheel [kan] voldoen aan wat NAVO graag van Nederland als bijdrage zou zien» (sic)? Wat zou de NAVO, uitgedrukt in capabilities, graag van Nederland zien?

Nr	Vraag
105	In welke opzichten kan Nederland momenteel in concreto niet voldoen aan wat NAVO graag van Nederland als bijdrage zou zien?
106	Kunt u nader ingaan op de capaciteiten die Nederland zowel in het maritieme als in het land- en luchtdomein aan de NAVO heeft aangeboden, maar niet geheel heeft kunnen voldoen aan wat de NAVO graag van Nederland als bijdrage zou zien? Kunt u aangeven wat de NAVO graag zou zien als Nederlandse bijdrage en wat Nederland daarvan niet levert?
107	Kunt u aangeven hoe u voornemens bent het Nederlandse voortouw in het bevorderen gezamenlijk onderzoek binnen de NAVO naar kunstmatige intelligentie ten behoeve van militaire besluitvorming? Welke accenten legt u hierbij?
108	Hoe zullen de reeds uitgebrachte toekomstvisies van defensieonderdelen zich verhouden tot de herijking van de brede Defensievisie in 2021?
109	Wordt de defensieindustrie betrokken bij het onderzoek van het NWO naar Maatschappelijk Verantwoord ondernemen? Zo ja, hoe? Zo nee, waarom niet?
110	Welk bedrag gaat het kabinet vanaf 2021 beschikbaar stellen voor Nederlandse deelname aan het EDF?
111	Bestaat er een deel van het percentage voor kennis en motivatie uit bepaalde, decentrale, uitgaven bij diverse defensieonderdelen? Zo, welk percentage en om welke decentrale uitgaven gaat het concreet?
112	Bij de Kritieke prestatie-indicatoren (KPI) Personeel wordt voor de vulling van burgerpersoneel als norm 100% genoemd. Voor de vulling van militair personeel wordt weliswaar een stijgende trend aangegeven maar tevens de norm van 90% gehanteerd. Waarom is de vulling met militair personeel normatief 10% lager en wordt ook niet de norm van 100% gehanteerd?
113	In hoeverre komen de uitgaven aan Kennis en Innovatie overeen met de definitie die de EDA hanteert voor EDA-norm?
114	Kunt u aangeven hoe u het risico beoordeelt dat met het steeds maar naar de toekomst verplaatsen van bedragen op het investeringsartikel de komende jaren een situatie ontstaat waarin steeds opnieuw het budget niet kan worden uitgegeven door een tekort aan menskracht of achterblijvende besluitvorming?
115	Hoe beoordeelt u het risico dat een volgend kabinet andere politieke keuzes zal maken ten aanzien van de besteding van het budget dat u steeds verder de toekomst in schuift?
116	Waar zijn de extra middelen in de begroting voor het jaar 2023 en 2024 voor capaciteitsdoelstellingen van de NAVO bedoeld?
117	Hoe beoordeelt u de situatie dat er in 2018 en 2019 maar liefst € 1,5 miljard wordt doorgeschoven naar latere jaren, waarvan het merendeel naar de volgende kabinetsperiode? Wat gaat u eraan doen om onderuitputting en vervolgens kasschuiven, zoals in de jaren 2019, 2020 en 2021, ter grootte van € 900 miljoen, te voorkomen?
118	Het op 30 juli 2019 afgesloten arbeidsvoorwaardenakkoord wordt deels gedekt uit de loonbijstelling tranche 2019 en uit de Aanvullende post voor Uitbreiding slagkracht. Waaruit wordt het resterende deel voor dit akkoord gefinancierd en om welk bedrag gaat het daarbij?
119	Hoeveel Medium Range Anti Tank Wapensystemen (MRAT)/Medium en Short Range Anti-Tank (SRAT) systemen wil de Landmacht gaan aanschaffen?
120	Wordt er bij de keuze voor de MRAT/SRAT die de Landmacht gaat verwerven ook gekeken naar de toepassingen die bruikbaar zijn voor andere krijgsmachtsonderdelen? Zo niet, waarom?

Nr	Vraag
121	Kunt u aangeven waarom men nu terugkomt op de eerder geclaimde capaciteit dat bij 35 + 2 F-35 (test)toestellen de taken uitgevoerd konden worden?
122	Heeft u een kosten-batenanalyse gedaan over de aanschaf van de extra F-35's dan wel het vinden van alternatieve oplossingen?
123	Heeft de Minister overwogen om in plaats van 9 F-35's een (groter) aantal andere toestellen aan te schaffen om zodoende een goedkoper platform voor andere taken te gebruiken?
124	Waarom heeft u de afweging gemaakt om extra F-35's aan te schaffen?
125	Bent u het ermee eens dat de aanschaf van de F-35 er voor zorgt dat de Nederlandse krijgsmacht voor het uitvoeren van haar taken, voor zover het het luchtwapen betreft, volledig afhankelijk is van Amerikanen en dus niet soeverein inzetbaar is? Zo nee, waarom niet?
126	Kan u aangeven wat de totale kosten zullen zijn als men naast de 35 + 2 F-35's een squadron van 16 alternatieve toestellen aanschaf ten behoeve van training, Quick Reaction Alert (QRA), close air support (CAS), Combat Air Patrol (CAP)?
127	Kunt u aangeven in hoeverre de aanschaf van een ander gevechtsvliegtuig: ten behoeve van de QRA, CAP en CAS duurder of voordeliger is? Zo nee, kunt u hier een studie naar laten doen?
128	Op welke raming is de prijs van de extra 9 F-35's gebaseerd?
129	Waarom is het project «F-35: Verwerving middellange tot lange afstandsraket» geen onderdeel van de rest van de F-35 begroting?
130	Welk deel van de gemiddeld € 57 miljoen extra voor het versterken van de IT-infrastructuur wordt gebruikt ter dekking van de door het Bureau ICT Toetsing (BIT) en voor door Defensie verwachte verdere kostenstijging van het programma Grensverleggende IT (GrIT)? Hoeveel blijft er nog over voor andere investeringen in het cyber- en informatiedomein?
131	Wordt een deel van de middelen die u vrijmaakt voor de versterking van de IT-infrastructuur bij Defensie gebruikt ter dekking van het GrIT (en eventuele negatieve ontwikkelingen in dat project)? Zo ja, om welk bedrag gaat het?
132	Welk bedrag is gereserveerd voor het programma Foxtrot?
133	Welk tijdpad en welke eventuele extra maatregelen zijn voorzien om de operationele informatievoorziening en bijbehorende IT-infrastructuur de komende jaren op het juiste, volwaardige niveau te krijgen?
134	Wat houdt het programma Foxtrot in en welke investeringen zijn hiermee gemoeid?
135	Herinnert u zich de urgentie die al jaren aangegeven is ten aanzien van de vernieuwing van de IT? Erkent u dat zonder een moderne en robuuste IT-infrastructuur de strategische keuze (uit de Defensienota) voor Informatiegestuurd Optreden (IGO) een wassen neus is? Hoe desastreus is de huidige situatie met het programma GrIT, aangezien niet alleen IGO vastloopt, maar bijvoorbeeld ook het verwerken en beschikbaar stellen van informatie die met de F-35 en de MQ-9 Reaper wordt verworven, dat de komende jaren zeer problematisch gaat worden? Welk tijdpad en welke eventuele extra maatregelen zijn voorzien om de operationele informatievoorziening in 2020 en 2021 (en mogelijk ook de jaren daarna, als GrIT niet snel uit de impasse komt) op een volwaardig niveau te krijgen?

Nr	Vraag
136	Klopt het dat het Duitse programma Digitization – Land Based Operations (D-LBO), met een geplande investering van miljarden Euro's, gekoppeld is aan het Nederlandse «Foxtrot», dat vermeld wordt als randvoorwaardelijk voor Informatiegestuurd Optreden (IGO) en in één adem wordt genoemd met TEN (Tactical Edge Networking), waarvoor u onlangs een overeenkomst (MoU) heeft getekend met de Duitse Minister van Defensie? Klopt het dat er aan Nederlandse kant enorme investeringen zullen worden gedaan in mobiele radio's, battlefield management systemen, enz? Waarom is het programma Foxtrot/TEN inhoudelijk en financieel nog nergens in de begroting terug te vinden en ontbreekt het ook volledig in het Defensie Projecten Overzicht?
137	Kunt u nader ingaan op de «strategische keuze» van Defensie om in te zetten op Informatiegestuurd Optreden (IGO), als beleidswijziging? Kunt u daarbij de volgende vragen beantwoorden? • Kunt u de concrete uitgaven en investeringsplannen ten aanzien van «IGO» nader specificeren? • Kunt u de Kamer een overzicht doen toekomen van alle programma's en projecten die onder het begrip «IGO» in onderzoek, voorbereiding en realisatie zijn? • Kunt u de «benodigde middelen» voor het mogelijk maken van «IGO» nader specificeren en benoemen? • Welke investeringen worden precies gedaan onder het concept IGO? Welke projecten worden uitgevoerd en wanneer moeten deze worden opgeleverd? • Hoe verhoudt de herziening en vertraging van het programma GrIT zich tot de verschillende IGO-projecten? • Kunt u een overzicht geven of de reeds afgeronde of in realisatie zijnde IGO-programma's en projecten voldoen aan de gestelde doelstelling als vooraf geformuleerd?
138	Klopt het dat bij de berekening van de uitgaven aan kennis en innovatie nu ook rekening is gehouden met de decentrale uitgaven bij de defensieonderdelen? Zo ja, welk deel van het percentage van 2,6% bestaat uit deze uitgaven?
139	U stelt dat het programma FOXTROT/TEN een van de fundamentele is een Informatie-gestuurde Krijgsmacht. • Kunt u in het licht van dit belang de concrete voortgang, programmaplanning en budgetten specificeren? • Waarom is het Programma FOXTROT/TEN niet beschreven in de «Defensiebrede projecten» in het Defensieprojectenoverzicht? • Kunt u de Kamer het Memorandum of Understanding (d.d. 26 juni 2019) met Duitsland doen toekomen ten aanzien van het Programma FOXTROT/TEN?
140	Kunt u nader toelichten waarom de stand van de verplichtingen op het investeringsartikel voor het jaar 2019 met circa € 800 miljoen stijgt ten opzichte van de stand bij de 1e suppletoire begroting 2019 en in 2020 met ongeveer hetzelfde bedrag weer daalt?
141	Waarom telt Defensie, anders dan de NAVO, ook vastgoedinvesteringen in de investeringsquote?
142	Hoe verhoudt de daling van de IT-uitgaven zich tot uw eigen strategische keuze om in te zetten op informatiegestuurd optreden?
143	Waarom volgen de geplande uitgaven voor IT in de planperiode (t/m 2034) een dalende lijn? Is hierin rekening gehouden met een groot programma als Foxtrot/TEN, waar onlangs een MoU met Duitsland voor is getekend? Hoe is dit te rijmen met de strategische keuze voor informatiegestuurd optreden en het belang dat dit kabinet hecht aan innovatie en IT (met o.a. drones, robots en AI-toepassingen, waarmee nu al volop geëxperimenteerd wordt)?

Nr	Vraag
144	Klopt het dat de investeringsquote volgens u in 2018 uitkwam op 18,9% en in 2017 op 17,3% (Jaarverslag 2018, Kamerstuk 35 200 X, nr. 1), terwijl deze volgens de NAVO in 2018 uitkwam op 16,46% en in 2017 op 14,75%? Hoe verklaart u dit verschil? Bent u bereid de gehanteerde KPI en de bijbehorende norm voor de investeringsquote aan te laten sluiten bij door de NAVO gehanteerde berekeningswijze en norm, door vastgoed daarin niet meer mee te tellen?
145	Herinnert u zich dat u meldde dat de dat de jaarlijkse investeringsquote zou worden behouden als indicator voor het behalen van de jaarlijks geplande investeringen en ter vergelijking van de investeringen met NAVO-bondgenoten (Kamerstuk 34 550 X, nr. 2)? Waarom is in de begroting voor het jaar 2020 alleen de (verwachte) vijfjaarsgemiddelde investeringsquote opgenomen en niet de voor het jaar 2020 verwachte jaarlijkse investeringsquote? Bent u bereid dit alsnog te doen?
146	Wat is de verwachte jaarlijkse investeringsquote in 2020?
147	Klopt het dat de NAVO uitgaven aan onderhoud (waaronder reservedelen, brandstof en munitie) niet meetelt in de investeringsquote? In hoeverre doet u dit wel en welke consequenties heeft de invoering van een defensiematerieelbegrotingsfonds voor de berekeningswijze van de investeringsquote die u als KPI hanteert? Zullen daarin bijvoorbeeld ook de kosten voor instandhouding, die in het fonds worden opgenomen, worden meegeteld?
148	Kunt u toelichten hoe het percentage van 75% van de uitgaven dat juridisch verplicht is op het investeringsartikel zich verhoudt tot de afbeelding op p. 67 van de memorie van toelichting, waar de gele lijn lijkt aan te geven dat slechts ongeveer de helft in 2020 juridisch verplicht is?
149	Welk deel van de uitgaven is juridisch verplicht, 50% of 75%?
150	In hoeverre ontstaat er door het uitstel van de B-brief over de vervanging van de onderzeeboten een groeiend concurrentienadeel voor de Nederlands/Zweedse aanbieder, omdat zij als niet staatsgesteunde bedrijven de uitstel-kosten niet gecompenseerd kunnen zien door de overheid, terwijl dat wel gecompenseerd kan worden bij staats- of staatsgesteunde bedrijven?
151	Kunnen de Walrus-klasse onderzeeboten nog wel tijdig vervangen worden, gelet op het uitstel van de B-brief – de zoveelste vertraging in het project? Hoe lang moet de Koninklijke Marine straks met verouderde onderzeeboten blijven varen die over hun levensduur heen zijn?
152	Oefenen Frankrijk en Duitsland druk uit op Nederland als het gaat om de vervanging van de onderzeeboten? In hoeverre speelt dit een rol bij de zoveelste vertraging van de B-brief?
153	Waarom is de B-brief voor de vervanging van de M-fregatten vertraagd? In hoeverre is deze vertraging aan Defensie zelf te wijten?
154	De verwerving van het Very Short Range Air Defence (VSHORAD) project bij de Landmacht en vervanging Close-in Weapon Systems (CIWS) bij de Marine lopen momenteel beide. Wordt overwogen hiervoor één gezamenlijk systeem aan te schaffen dat in beide taken kan voorzien? Zo nee, waarom niet?
155	Het budget voor de vervanging Zr. Ms. Rotterdam zou volgens de ruime schatting erg hoog kunnen uitvallen, bestaat de mogelijkheid dat de vervanger een veel uitgebreider takenpakket krijgt dan de Rotterdam?
156	Het project «vervanging Amarok» lijkt een stuk duurder ingeschat dan de aanschaf Amarok. Voor welke taken wordt de vervanger van de Amarok ingezet?

Nr	Vraag
157	Kunt u nader toelichten waarom de A-brief voor de vervanging van de Luchtverdedigings- en Commandofregatten pas in 2026 wordt voorzien in 2026 in plaats van in 2021, aangezien bij de Defensienota reeds bekend was dat de levensduur zou worden verlengd door middel van een midlife update? Welke rol speelt een mogelijke samenwerking met Duitsland bij de vervanging van de LC-fregatten in deze vertraging?
158	Zijn er nog meer redenen voor het uitstel van het project vervanging LCF, anders dan dat de levensduur van de fregatten is verlengd? Zo ja, welke? Mocht die reden gelegen zijn in het tekort aan interne capaciteit binnen Defensie om het vervangend ontwerp voor te bereiden en te ontwikkelen, waarom wordt dan niet nu al een samenwerking met de Nederlandse maritieme sector aangegaan?
159	Gaat de vervanging van de LCF-fregatten ook onder artikel 346 van het EU-verdrag vallen? Indien dat zo is, mede gelet op de beperkte capaciteit binnen de Defensieorganisatie, wordt dan overwogen om de ontwerpfase voor deze schepen binnen de Gouden Driehoek uit te laten voeren? Zou een intensief samenwerken met het Nederlandse Maritieme bedrijfsleven en met de Nederlandse kenniscentra tot verlichting leiden van de belasting van de eigen defensieorganisatie? Kan een dergelijke samenwerking het uitstel van 5 jaar opheffen?
160	Welke consequenties heeft de herschikking van budget in verband met het eerste deel van het strategisch vastgoedplan, ter grootte van een bedrag oplopend naar € 50 miljoen per jaar vanaf 2022, voor (de planning van) materieelverwervingsprojecten? Welke (geplande) materieelprojecten ondervinden hier consequenties van, zoals uitstel of afstel?
161	Bent u van plan de validatie door een externe partij van de ramingen van de kosten van het strategisch vastgoedplan nog vóór het wetgevingsoverleg personeel en materieel naar de Kamer te sturen? Zo nee, waarom niet?
162	Zijn er recentelijk in het licht van het stikstofbesluit veranderingen in het vastgoedbeleid opgetreden? Zo ja, welke? Verwacht u later veranderingen door te moeten voeren? Zo nee, waarom niet?
163	Streeft u nog altijd naar een toename van de uitgaven aan kennis en innovatie, conform de motie Belhaj c.s. (34 775 X, nr. 45) en de Innovatiestrategie (34 919, nr. 28), nu Defensie volgens de nieuwe berekening ruimschoots voldoet aan de EDA-norm van 2%? Welk deel van de stijging wordt verklaard door de nieuwe wijze van berekenen en welk deel door extra uitgaven aan kennis en innovatie, volgend uit de Defensienota?
164	Kunt u concrete voorbeelden geven ten aanzien van de toepassing van de ambities en beoogde strategieën uit de Defensie Industrie Strategie in het IT-domein? Kunt u alle niet geheim verklaarde verwervingsprogramma's en aanbestedingsprojecten noemen waarbij art. 346 VWEU is toegepast als uitzonderingsgrond voor het internationaal aanbesteden van (vitale) IT-infrastructuur, conform de motie Knops/Van den Bosch (Kamerstuk 34 725 X, nr. 6)?
165	Kunt u specificeren waar de investeringen in cyberdomein voor gealloceerd worden? Welke concrete projecten worden uitgevoerd met de investeringen in het cyberdomein?
166	Bent u nog voornemens om de inzet van lifestylecoaches te evalueren?
167	Hoe lang bent u al bezig met de uitwerking van een Defensie Space Strategie?

Nr	Vraag
168	Wie werken er aan de uitwerking van een Defensie Space Strategie?
169	Welke externe partijen zijn betrokken bij de uitwerking van een Defensie Space Strategie?
170	Hoe ver bent u met de oprichting van het Defensie Space Security Centre? Waarom wordt (de oprichting van) dit centrum niet in de begroting vermeld?
171	Hoe verhouden uw analyses over militair gebruik van de ruimte zich tot uw terughoudendheid in eerdere antwoorden op Kamer-vragen om het belang van afschrikking in de ruimte te onderschrijven?
172	Kunt u toelichten wat de onzekerheidsmarge is voor het onderzoek naar chroom-6 bij alle Defensieonderdelen? Wat zijn de actuele verwachtingen?
173	Kunt u aangeven hoelang de inventarisatie duurt van zogenoemde carcinogene, mutagene en reproductietoxische (CMR)-stoffen? Kunt u verzekeren dat u de deadline haalt?
174	Kunt u concreet aangeven wat de vorderingen zijn om in samenwerking met de industrie tot chroomarme verfsystemen te komen?
175	Wanneer verwacht het RIVM het volgende rapport over giftige stoffen bij Defensie te kunnen presenteren?
176	Kunt u de «herschikking kasschuif 2019 OW (vastgoed)» van € 10 miljoen in 2020 en € 30 miljoen in de jaren 2021–2025 nader toelichten? Waarom wordt er in totaal € 160 miljoen overgeheveld van het materieelbudget naar het vastgoedbudget, bovenop de budgetoverheveling van € 25 miljoen in 2020 en 2021, oplopend naar € 50 miljoen vanaf 2022, zoals aangekondigd in het strategisch vastgoedplan? Wat zijn de consequenties hiervan voor de (planning van) materieelprojecten?
177	Hoe beoordeelt u de berichtgeving (https://www.energievoorinzet.nl/defensie-gaat-op-tegenkoers) dat Defensie rondom de Operationele Energie Strategie haar ambities naar beneden bij stelt? Bent u, in het kader van de herijking van de Defensienota, bereid die ambities overeind te houden, en in te zetten op innovatie op bijvoorbeeld emissieloos varen? In hoeverre versterkt dit de nationale kennis van onderzeeboot-technologie, boten die ook langdurig emissieloos moeten kunnen varen? In hoeverre beoordeelt u Nederlandse kennisinfrastructuur hierin instrumenteel? Acht u deze kennis van belang om de prestaties van onderzeeboten te kunnen verhogen?
178	Wanneer en op welke wijze bent u bereid invulling te geven aan de motie Sienot c.s. (Kamerstuk 34 895, nr. 5) om met een plan van aanpak te komen waarin de gouden driehoek een essentiële rol heeft om tot energiereductie te komen, en aan te geven welke middelen voor de realisatie van de Operationele Energiestrategie beschikbaar zijn?
179	Hoe is de mogelijkheid om reservist te worden, zoals besproken tijdens het Notaoverleg over een ambitieus reservistenbeleid, thans opgenomen in de dienstplichtbrief voor achttienjarigen?
180	Hoe ver bent u met uw overleg met de Minister van BZK en de reservistenvakbonden over (het wegnemen van) de beperkingen die er bestaan in het ARAR?
181	Kunt u alle vragen -ongeacht welke reden dan ook om dit niet te doen (zoals bijv. samenhang)- apart beantwoorden, hetzij geanonimiseerd, en wel op zodanige wijze dat niet verwezen wordt naar andere antwoorden en Kamerstukken? Zo nee, waarom niet?